

געגורעם שאינם מוצאים את אפיקם

רון היא הברירה: נחומיק פורץ סוף-סוף
זכור העירה ללמוד, שאל אמנם גשאר
בקיבוץ אך עם ערב בורח הוא אל ספר
הפילוסופיה שלו.

אך הברירה אינה עובדה מוגמרת. קיימת
מת ברירה וקיימת גם שיבה והשיבה אינה
רת אף היא מבוכה, תפיה ונסיגות של
אדם צעיר להקים לו גשר אל האיש
הכמה שלו שאינו משלים עם השגרה
והמנסה בכל זאת שוב ושוב להקים גשר
אלה. וכאן ניכרים אותותיו של חינוכו
הקיבוצי, ערכי העבודה שעל ברכיה טר
פח וגודל. אין הוא בונה גשר אל ספסלי
הקפה הריקים שבבתי-הקפה העירוניים
(„שדות זרים“), אין הוא נבנה מן הטייך
לים הארוכים לאורך שפת הים, ולא מן
השיחות העקרות עד השעות הקטנות של
הלילה. אין הוא מעדיף להתלבט ולהיר
ליך את הלכי רוחו אל „שדות הירק שב-
קיבוץ הותיק, ואל המטעים שבקיבוץ
החדש. גשרים שאולי אף הם אינם מסר
גלים לפתוח התלבטויות, אך שומרים עד
יין על ערכים. כך שהשיבה למסגרת
הקבועה היא פיזית, אולם הברירה הנפ-
שית עדיין ממשיכה לברוח גם אחרי אחר-
רון הספורים.

אמרנו שגם אם הספורים הם נפרדים,
הרי הם משתלבים כפרקים במסכת חיים
אחת, וגם סדר הספורים, עריכתם מעידה
על כך. בתחילה כמה ספורי ילדות עדי-
נים ורגישים „ציד יונים“, „יום אחד כי-
חול“ „ההדסה“. לאחר מכן ספורים שלא-
חר הצבא: שיבה הביתה, התמודדות שק-
טה עם בעיות הבית, החברה הקיבוצית
תוך ראייה בוגרת שלאחר צבא („קרקע
ארץ קטנה“), בריחה מהבית והתלבטות
בעיר („שדות זרים“), שוב חיים בבית
(עד ערוב היום מספרי צבא ומילואים
(מסילה קצרה, מסע השלושה), ולבסוף
עזיבת האוניברסיטה ורצון להשתרש שוב
בחברה קיבוצית. בישוב חדש (רוחות ד-
רום).

הספורים עומדים, כאמור, בסימן של
הלכי רוח, הרהורים וגעגועים, והללו מכ-
תיבים גם את קצב הסיפור ואת דרך
כתיבתו. המספר אינו גוסס לרווח פרו-
זאי ולהתפשטות של שורות ארוכות ה-
מתארות ומספרות בשטף גואה. כאן הכל
מרוכז מאד, מסתגר, משפטים קצרים, רפי-
זי תאורים והרבה הרבה שורות שראיתן
ובטוין הוא שירי מאד. ספורים אלה של
אירה מודעים אלינו בו גוסף לספורת
העברית ולספרות הקיבוץ.

צבי לוח מגיש לנו בספרו „מקום שה-
נחלים הולכים“ (בהוצאת הקיבוץ המאו-
חד) סדרת ספורים שלכאורה הם נפרדים,
שהרי הם נושאים שמות גבורים שונים
ומעלים סביבות שונות, אך למעשה מת-
בקשים הם ככר עם קריאה ראשונה להיר-
צמד יחד, להוות מסכת חיים אחת. ספורי
הנפרדים הם אך פרקים פרקים בדברי
ימי האיש הפועמים בהם. הוא יכול להת-
קראות נחומיק („קרקע ארץ קטנה“, „ש-
דות זרים“), הוא יכול להתקראות גם
שאל („רוחות דרום“) או אפילו אני
(„מסילה קצרה“), אבל בכלם חי אותו
אדם המניע את רחישת ספוריו הזורמת
במעין כמיהה וגעגועים שאינם מוצאים
את אפיקם. בכל מקום, עומד איש צעיר,
פעם כנחומיק ופעם כשאל, ומנסה לנ-
עוץ ידיו במציאות, אך אינו יכול להאחו-
בה. היא זורמת מבין אצבעותיו, הוא
נושא עיניו מעבר לה. אין הוא יודע מהו
ה„מעבר“ הזה, אבל אי שקט פוקד אותו
תמיד. אי-שקט וחוסר נוחות בכל סביבה
שהיא, אם זו סביבה של אמא-אבא דואגים
או של נערה אוהבת („קרקע ארץ קטנה“,
„שדות זרים“) או נערה מחזרת (רוחות
דרום) או ידידים אוהדים (שדות זרים)
ואפילו בשיחתו עם איש זר בצבא („מסר
לה קצרה“). אי-נוחות זו ואפילו תחושת
הזרות מדרבנות את רגליו לברוח תמיד,
להסתייג, להסתגר מן הסובב אותו. הוא
פונה ללכת כל אימת שאיש המילואים
מפסיק סיפורו, אף על פי שהסיפור מעניין
אותו מאוד. („מסילה קצרה“). הוא מתח-
מק ממבטיה של שושנה, אף על פי שהוא
חומד אותה („רוחות דרום“).

נחומיק או שאל או אני הם אחרים.
אחרים מרמי („רוחות דרום“) המעשי,
מאיציק המציאותי („שדות זרים“), אחר-
רים הנמצאים בחברה אבל אינם איתה.
אין הם שוללים את מסגרותיה, אין הם
יוצאים בקול ענות תרועה לשבור את אשר
הקים האתמול (קרקע ארץ קטנה), אך
גם השלמה אינה קיימת. נחומיק אינו מר-
צא עצמו בקיבוץ שבו גדל התחנך, אך
אינו מתריע נגד התישנותה של מסגרת
זו. גם שאל זר לחברה של הקיבוץ החד-
דש, ההולך ומוקם בנגב, אבל אינו מני-
סה לתקן, לתת מעצמו ומהשקפותיו לני-
סוח חדש של החברה הקיבוצית, או להלכ-
נסת מלאות אחרת לדרך חיים זו שהוא
בחר בה מחדש. נחומיק שותק ושאל
שותק, הם רק מנסים בקול דממה דקה
למצוא פתרון אישי כדי לאון את אר-
שביעות הרצון האוכלת שבנפשם: והפת-